

Sygn. akt SNO 5/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 kwietnia 2016 r.

Sąd Najwyższy - Sąd Dyscyplinarny w składzie:

SSN Stanisław Zabłocki (przewodniczący)

SSN Henryk Gradzik

SSN Zbigniew Korzeniowski (sprawozdawca)

Protokolant Katarzyna Wojnicka

przy udziale Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Sądu Apelacyjnego,
przedstawiciela Ministra Sprawiedliwości i przedstawiciela Krajowej Rady
Sądownictwa

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 19 kwietnia 2016 r.,

sprawy **D. J.**

sędziego Sądu Okręgowego

w związku z odwołaniami Ministra Sprawiedliwości i Krajowej Rady Sądownictwa
od wyroku Sądu Apelacyjnego - Sądu Dyscyplinarnego z dnia 16 listopada 2015 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje do ponownego
rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu - Sądowi Dyscyplinarnemu.**

UZASADNIENIE

Sędzia Sądu Okręgowego D. J. został obwiniony o to, że 23 grudnia 2014 r.
w [...], jako sędzia sprawozdawca w sprawie T., w wykonaniu postanowienia Sądu
Okręgowego w [...] z 23 grudnia 2014 r., sygn. akt II Kz .../14, mocą którego
uchylono postanowienie Sądu Rejonowego w [...] z 18 listopada 2014 r., sygn. akt

II Ko .../14, o przedłużeniu pobytu cudzoziemca – obywatela [...] T. w Strzeżonym Ośrodku dla Cudzoziemców przy Oddziale Straży Granicznej na okres 3 miesięcy – licząc od 24 listopada 2014 r., nie dopełnił obowiązku wydania zarządzenia o doręczeniu w/w postanowienia administracji Strzeżonego Ośrodka dla Cudzoziemców, celem niezwłocznego zwolnienia –T., w wyniku czego tenże został zwolniony dopiero 22 stycznia 2015 r., po pisemnej interwencji administracji Ośrodka, a co następnie skutkowało wnioskiem z 29 kwietnia 2015 r. o zadośćuczynienie za niewątpliwe niesłuszne umieszczenie w Strzeżonym Ośrodku dla Cudzoziemców w okresie od 23 grudnia 2014 r. do 22 stycznia 2015 r., tj. o przewinienie służbowe z art. 107 § 1 ustawy z 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych.

Sąd Apelacyjny – Sąd Dyscyplinarny wyrokiem z 16 listopada 2015 r., uniewinnił sędziego od popełnienia zarzucanego mu przewinienia służbowego. Ustalił, że do Sądu Okręgowego w [...] wpłynęło zażalenie cudzoziemca (obywatela [...] T.) na postanowienie Sądu Rejonowego w [...] z 18 listopada 2014 r. w przedmiocie przedłużenia okresu pobytu cudzoziemca w Strzeżonym Ośrodku dla Cudzoziemców na okres 3 miesięcy – licząc od 24 listopada 2014 r. Przewodniczący Wydziału Karnego do rozpoznania zażalenia wyznaczył jako sędziego referenta SSO D. J. Zarządzeniem z 19 grudnia 2014 r. Sędzia J. wyznaczył termin posiedzenia na 23 grudnia 2015 r. O terminie zawiadomiono cudzoziemca oraz Oddział Straży Granicznej. Na posiedzeniu Sąd Okręgowy orzekał w składzie: Przewodniczący SSO A. S. oraz sędziowie – SSO D. L. i SSO D. J. jako sprawozdawca. Strony nie stawiły się na posiedzenie i w powyższym składzie Sąd Okręgowy wydał postanowienie w sprawie II Kz .../14 uchylające zaskarżone postanowienie Sądu Rejonowego w [...]. Zarówno z treści protokołu posiedzenia jak i postanowienia nie wynika, aby wydano zarządzenia wykonawcze, jednakże pismem z 23 grudnia 2014 r. – podpisanym przez SSO D. J. – zwrócono akta sprawy Sądowi Rejonowemu w [...] celem przetłumaczenia postanowienia na język angielski i doręczenia cudzoziemcowi. Pismem z 22 stycznia 2015 r. Naczelnik Wydziału Strzeżonego Ośrodka dla Cudzoziemców poinformował Sąd Okręgowy, że 21 stycznia 2015 r. administracja ośrodka dowiedziała się od pełnomocnika cudzoziemca o wydanym 23 grudnia 2014 r. postanowieniu, w

związku z tym zwróciła się z prośbą o przesłanie postanowienia, co też uczyniono tego samego dnia i cudzoziemiec został zwolniony z ośrodka. Wyrokiem Sądu Okręgowego w [...] z 29 września 2015 r. (w sprawie IV KO .../15) w wyniku rozpoznania wniosku T. o zadośćuczynienie za niewątpliwie niesłuszne osadzenie w strzeżonym ośrodku dla cudzoziemców, na podstawie art. 407 ustawy z 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach w związku z art. 552 § 1 i 4 k.p.k. zasądzono na jego rzecz 7.000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę z niesłusznego osadzenia w strzeżonym ośrodku dla cudzoziemców w okresie od 23 grudnia 2014 r. do 22 stycznia 2015 r.

Obwiniony sędzia nie przyznał się do popełnienia zarzucanego mu przewinienia dyscyplinarnego. Wskazał między innymi, że choć istotnie brak było zarządzenia o doręczeniu odpisu postanowienia z 23 grudnia 2014 r. Oddziałowi Straży Granicznej, to przekonany był, że postanowienie zostało doręczone organowi mającemu dokonać zwolnienia, co zawsze było czynione w toku jego dotychczasowej pracy.

Sąd Apelacyjny – Sąd Dyscyplinarny stwierdził, że w sprawie brak jest podstaw do przyjęcia, iż obwiniony dopuścił się zarzucanego mu przewinienia. Zgodnie z § 279 regulaminu urzędowania sądów powszechnych (rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 25 czerwca 2015 r.) do rozpatrywania wniosków odpowiednich organów o umieszczenie cudzoziemca w strzeżonym ośrodku na podstawie ustawy z 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, odpowiednie zastosowanie mają przepisy rozdziału 3 regulaminu dotyczące stosowania środków zapobiegawczych i postępowania z osobami pozbawionymi wolności. Ponieważ ani ustawa o cudzoziemcach ani też inne unormowania nie zawierają szczególnych regulacji dotyczących przebiegu posiedzeń sądowych odnośnie kwestii będących przedmiotem ustawy o cudzoziemcach, tym samym nie zachodzą podstawy do odmiennego ukształtowania organizacji posiedzeń aniżeli w sposób wynikający z regulaminu. Zapisy § 299 oraz § 52 ust. 1 pkt 1 regulaminu jednoznacznie nakładają na przewodniczącego posiedzenia lub rozprawy obowiązki związane z wydawaniem odpowiednich zarządzeń w toku postępowania, w tym dotyczących bezzwłocznego wysłania do administracji zakładu karnego lub aresztu śledczego

odpisu postanowienia o uchyleniu tymczasowego aresztowania. Tylko i wyłącznie przewodniczący posiedzenia jest osobą, na której spoczywają określone obowiązki dotyczące wydawania stosownych zarządzeń wykonawczych. Choć dopuszczalna jest sytuacja, w której zarządzenia w przydzielonej sprawie sporządza sędzia sprawozdawca nie będący zarazem przewodniczącym posiedzenia lub rozprawy (jak to zwyczajowo praktykowano w wydziale karnym, w którym pełni służbę obwiniony sędzia), to jednak zwyczaj ten nie może zwalniać przewodniczącego posiedzenia od powinności skontrolowania czy wydane zostały niezbędne zarządzenia wykonawcze. Skoro obwiniony sędzia rozpoznając sprawę na posiedzeniu 23 grudnia 2014 r. nie był sędzią przewodniczącym tegoż posiedzenia, tym samym nie ciążył na nim prawny obowiązek sporządzenia zarządzenia o doręczeniu wydanego postanowienia administracji Strzeżonego Ośrodka dla Cudzoziemców. Ze strony obwinionego nie doszło do stanowiącego przewinienie dyscyplinarne oczywistego i rażącego naruszenia obowiązków. Nie oznacza to akceptacji zaniedbań, które doprowadziły do niesłusznego przedłużenia pobytu cudzoziemca w strzeżonym ośrodku. Aby w przyszłości uniknąć podobnych sytuacji, konieczne jest przestrzeganie regulaminu urzędowania sądów. Ponieważ po stronie obwinionego nie doszło do naruszenia ciężących na nim prawnych obowiązków, jedynie na marginesie Sąd zauważył znaczne zwiększenie od połowy 2014 r. nałożonych nań obowiązków służbowych, co mogło sprawić, że w sprawie nie wydał on – tak jak zwyczajowo czynił jako wyznaczony sędzia sprawozdawca – stosownych zarządzeń wykonawczych. Dostrzec trzeba i dotychczasową nienaganną służbę obwinionego sędziego.

Odwołania od wyroku wnieśli Minister Sprawiedliwości i Krajowa Rada Sądownictwa.

Minister Sprawiedliwości zarzucił obrazę przepisów postępowania, która miała wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 4 k.p.k. i art. 7 k.p.k. w związku z art. 128 u.s.p. przez zaniechanie zbadania okoliczności sprawy i stanu prawnego obowiązującego w dacie czynu, przemawiających na niekorzyść obwinionego, a skutkujących zaniechaniem poczynienia prawidłowych ustaleń co do obowiązków członków składu orzekającego, w tym obwinionego przez pryzmat przepisów art.

264 § 1 k.p.k. i art. 93 § 2 k.p.k., a także art. 253 § 1 k.p.k. i art. 256 k.p.k. w związku z art. 404 ustawy z 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach.

Krajowa Rada Sądownictwa zarzuciła błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia polegający na błędnym ustaleniu, że do obowiązków służbowych obwinionego nie należało wydanie zarządzenia o doręczeniu postanowienia Sądu Okręgowego z 23 grudnia 2014 r., uchylającego postanowienie Sądu Rejonowego z 18 listopada 2014 r. o przedłużeniu pobytu cudzoziemca w Strzeżonym Ośrodku dla Cudzoziemców, celem jego niezwłocznego zwolnienia, co miało wpływ na treść zaskarżonego wyroku, ponieważ skutkowało uniewinnieniem obwinionego od popełnienia zarzucanego mu deliktu dyscyplinarnego.

Skarżący wnieśli o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Obwiniony wniósł o nieuwzględnienie odwołań.

Sąd Najwyższy – Sąd Dyscyplinarny zważył, co następuje:

W istotnej części zarzuty obu odwołań uzasadniają uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

1. Zasadnicze wnioski Sąd Apelacyjny – Sąd Dyscyplinarny oparł na przepisach rozporządzenia z 25 czerwca 2015 r. Regulamin urzędowania sądów powszechnych, które temporalnie jest późniejsze niż czyn zarzucany obwinionemu i już tylko z tej przyczyny przepisy te nie mogły stanowić podstawy orzekania. Jednak w tej sprawie przepisy regulaminu nie ograniczają (zawężają) podstawy odpowiedzialności za przewinienie służbowe (art. 107 u.s.p.), gdyż jak ostatecznie zostanie stwierdzone nie mają znaczenia rozstrzygającego. Nie można zgodzić się z tezą, że podstawę odpowiedzialności zamyka regulacja z § 279 tego regulaminu, a więc również literalnie tożsama regulacja z § 317 poprzedniego rozporządzenia z 23 lutego 2007 r. Regulamin urzędowania sądów powszechnych. Poprzestanie na przepisach regulaminu mogłoby mieć znaczenie, gdyby Rzecznik obwinił

przewodniczącego posiedzenia (składu). Tymczasem Rzecznik nie obwinił przewodniczącego posiedzenia lecz tylko sędziego sprawozdawcę. Już choćby wobec takiej sytuacji należało rozważyć czy przyjęty przepis regulaminu wypełnia podstawę odpowiedzialności. Przepisy regulaminu - § 317 poprzedniego regulaminu, czy § 299 regulaminu powołanego przez Sąd Apelacyjny – Sąd Dyscyplinarny – mają niewątpliwie charakter regulacyjny, gdyż nie pozostawiają wątpliwości, kto w określonej w nich sytuacji wydaje zarządzenia. Nie wyczerpuje to jednak podstawy odpowiedzialności za zarzucane przewinienie służbowe.

2. Prowadzi to do oceny obu odwołań wniesionych na niekorzyść obwionego, które nie są oparte na jednakowych zarzutach oraz argumentacji. Za zasadne należy uznać odwołanie się do art. 404 ustawy z 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach i w konsekwencji do przepisów Kodeksu postępowania karnego (k.p.k.), choć nie z aprobatą w pełnym zakresie. W pierwszej kolejności należy potwierdzić ocenę z pkt 1 i stwierdzić, że ustawa karna procesowa nie jest ograniczona przez regulamin urzędowania sądów powszechnych. Hierarchia źródeł prawa jest oczywista. Regulamin ma oparcie w Prawie o ustroju sądów powszechnych, czyli nie jest regulacją wykonawczą do ustawy karnej procesowej. Wszelka kolizja tej ustawy i regulaminu jest więc wykluczona. Ustawa może stanowić zatem samodzielną podstawę oceny zarzucanego przewinienia służbowego.
3. Powstaje jednak kwestia, czy wszystkie wskazane w odwołaniu przepisy k.p.k. dają odpowiedź na pytanie kto był obowiązany zarządzić doręczenie postanowienia administracji Ośrodka. Przepisy art. 253 § 1 i art. 256 i art. 264 § 1 k.p.k. bezpośrednio nie wskazują tej osoby. Wskazanie na sąd nie wystarcza. Wszak nie można przyjąć, że przy stwierdzonym zaniechaniu odpowiada każdy sędzia składu wieloosobowego. Ocena ta zmienia się jednak na tle normy wynikającej z art. 264 § 1 k.p.k. i z art. 93 § 2 k.p.k. W sprawie sytuacja cudzoziemca przebywającego w Ośrodku była podobna do konieczności niezwłocznego zwolnienia tymczasowo aresztowanego. Natomiast odpowiedź na pytanie kto miał zarządzić odpowiednią czynność ma podstawę w drugim przepisie. Art. 93 § 2 k.p.k. personalizuje bowiem, kto

wydaje zarządzenia. W kwestiach nie wymagających postanowienia prezes sądu, przewodniczący wydziału, przewodniczący składu orzekającego albo upoważniony sędzia wydają zarządzenia. Przepisy te potwierdzają, że prócz regulaminu urzędowania sądów powszechnych istnieje odrębna (samodzielna) podstawa obowiązku sędziego upoważnionego, który nie jest przewodniczącym składu. Upoważnienie sędziego do wydania zarządzenia oznacza obowiązek jego wydania, gdy zaistnieją przesłanki. Dopiero na tej podstawie odwołanie zasadnie zarzuca, że obowiązek niezwłocznego zwolnienia nie jest ograniczony do przewodniczącego rozprawy lub posiedzenia. Dalsze wskazanie nie jest jednak wystarczające, gdy obowiązek działania (wydania zarządzenia) wyprowadza się tylko z funkcji sędziego sprawozdawcy. Przepis art. 93 § 2 k.p.k. nie stanowi o sędzim sprawozdawcy, lecz o sędzim, który jest upoważniony do wydania zarządzenia. Regulacja ta wyraża więc pewien porządek, który nie może być redukowany tylko do samego regulaminu urzędowania sądów powszechnych – tak jak odczytał to Sąd Apelacyjny – Sąd Dyscyplinarny – lecz wskazuje na obowiązek, który może być osadzony w określonej praktyce. Stosowanie prawa, a w tym przypadku chodzi o prawo procesowe, to również określona praktyka, przyjmowana i akceptowana w danej sytuacji procesowej. Aprobowana jest przez prawodawcę jako nienaruszająca reguła postępowania. Podstawą obowiązku nie jest sam zwyczaj, lecz stosowanie przepisów art. 264 § 1 k.p.k. w związku z art. 93 § 2 k.p.k. w danym sądzie i w określonej sytuacji. Wówczas chodzi o ustalenie kto w ramach usankcjonowanej praktyki podejmuje czynności. Upoważnienie sędziego sprawozdawcy w składzie trzyosobowym (i większym) do wydania zarządzeń może mieć formę generalną i wynikać z porozumienia lub określonej praktyki, czyli może istnieć nawet bez formy pisemnej (podziału lub zakresu czynności).

4. Tak ujęta podstawa odpowiedzialności wymaga jednak dalszych ustaleń i ocen w sprawie. W tym zakresie zasadne są zarzuty naruszenia art. 4 k.p.k. i art. 7 k.p.k. w związku z art. 128 usp a także zarzut skargi Krajowej Rady Sądownictwa. Przepisy postępowania mają wówczas dwojakie znaczenie. Wpierw jako podstawa obowiązku działania, jako że bezprawność łączy się z

zaniechaniem obowiązku określonego działania (art. 107 § 1 usp w związku z art. 93 § 2 k.p.k. i art. 264 § 1 k.p.k.). Po wtóre, jako naruszenie przepisów postępowania mających wpływ na treść orzeczenia (art. 438 pkt 2 i 3 k.p.k. w związku z art. 128 u.s.p.).

5. Sąd Apelacyjny - Sąd Dyscyplinarny nie wykluczył sytuacji, w której zarządzenia w przydzielonej sprawie sporządza sędzia sprawozdawca. Zauważył wszak, iż „to zwyczajowo praktykowano w wydziale karnym, w którym pełni służbę obwiniony sędzia”. Niezasadnie jednak Sąd ten ograniczył analizę do stwierdzenia, że zwyczaj ten nie może zwalniać przewodniczącego posiedzenia od jego powinności skontrolowania czy wydane zostały niezbędne zarządzenia wykonawcze. Rzecz w tym, że w tym przypadku nie było takiej kontroli. Ponadto stanowisko Sądu Apelacyjnego – Sądu Dyscyplinarnego nie jest przy tym kategoryczne, skoro w dalszej części argumentacji (uzasadnienia) jednocześnie odwołuje się do określonego usprawiedliwienia sędziego, które łączy ze zwiększeniem nałożonych nań obowiązków służbowych. W sprawie jednak chodzi wprawdzie o konkretny czyn i odpowiadający mu obowiązek obwinionego a nie o kontratyp dla tego obowiązku (wynikający ze zwiększenia obowiązków). Taki kontratyp może być wątpliwy, zwłaszcza, że obwiniony sam podaje, iż został zapytany przez protokolanta czy należy przygotować nakaz zwolnienia. Obwiniony odpowiedział negatywnie, bo uważał, że decyzję o zwolnieniu cudzoziemca powinien podjąć komendant ośrodka, choć jednocześnie nie zarządził doręczenia mu wydanego przez Sąd postanowienia. Błąd był logiczny. Może to wskazywać na określone upoważnienie do wydawania zarządzeń. Wszak to obwiniony zdecydował o zwrocie akt, jednak bez zarządzenia o doręczeniu postanowienia administracji ośrodka dla cudzoziemców. Przewodniczący składu nie podejmował w tym zakresie czynności (nie wydał zarządzenia). Wcześniej to obwiniony, po przydzieleniu mu sprawy, wyznaczył skład i termin posiedzenia. Po posiedzeniu zarządził przetłumaczenie i doręczenie postanowienia cudzoziemcowi, jednak nie administracji ośrodka. Sędzia, który w takiej sytuacji zwraca akta po zakończeniu postępowania w instancji nie może nie wiedzieć, że nie ma zarządzenia o doręczeniu odpisu wymaganego

postanowienia administracji strzeżonego ośrodka dla cudzoziemców. Po ujawnieniu zaniechania to właśnie obwiniony 22 stycznia 2015 r., a nie inny sędzia (przewodniczący składu), zarządził doręczenie postanowienia. Wobec takiego następstwa zdarzeń nie można na obecnym etapie ocenić jako niezasadne stanowisko Krajowej Rady Sądownictwa, iż nie można przyjąć, że obwiniony „nie zdawał sobie sprawy z ciężących na nim obowiązków służbowych i przyjętych w wydziale, w którym orzeka rozwiązań o charakterze organizacyjnym”. Z tych samych przyczyn nie są niezasadne zarzuty odwołania Ministra Sprawiedliwości.

Biorąc pod uwagę powyższe, Sąd Najwyższy-Sąd Dyscyplinarny uznał, że sprawa wymaga ponownego rozpoznania i dlatego orzeczono jak w sentencji.

eb